

Vývoj protitankové obrany

Redakčně zpracovaný a zkrácený článek plukovníka V. V. Krysanova, kandidáta vojenských věd, docenta, uveřejněný v sovětském časopise „Vojennaja mysl“ čis. 3/1981.

Charakteristickou zvláštností soudobých armád je jejich hromadné vybavení tanky a dalšími obrněnými objekty. Nebývalý rozmach zavádění obrněné techniky měl za následek stejně rychlé rozvíjení prostředků protitankového boje. Oba tyto směry ve výstavbě ozbrojených sil podstatně ovlivnily formy a způsoby přípravy a vedení soudobého boje a operace. Jedním z aktuálních úkolů vojenské teorie a praxe v této souvislosti je zjištění tendencí v rozvoji protitankových prostředků a způsobů jejich použití.

Problematika boje s tanky vznikla současně s jejich zasazením na bojišti první světové války. Jako protitanková zbraň bylo používáno v tomto období jen polní dělostřelectvo, které nebylo dostatečně přizpůsobeno k plnění tohoto úkolu. Všechno to vyzvalo nutnost vybudovat speciální prostředky pro boj s tanky.

V období mezi válkami, v souvislosti s prudkým rozvojem tankových vojsk a tendencemi jejich hromadného používání v operacích, byl položen základ nového druhu výzbroje pozemních vojsk — speciálních protitankových prostředků.

Koncem třicátých let byla věnována značná pozornost také protitankové výzbroji tanků. Byly vybaveny mohutnými protitankovými kanóny. Palebný průměr obsahoval speciální protipancéřové náboje. Rozvoj tanků a protitankových prostředků měl za následek značný rozmach protitankového boje ve druhé světové válce.

Význam a rozsah boje s tanky v tomto období byly určovány jejich rozhodující úlohou v operacích. Tanky byly hlavní údernou silou pozemních vojsk. Každým rokem se zvyšovalo vybavení vševojskových svazů a svazků tanky a SHD. Tanky se staly nejen prostředkem přímé podpory pěchoty, ale vzhledem k jejich vysokým

palebným, manévrovým možnostem a úderné silé i samostatnou silou, schopnou v součinnosti s letectvem a dělostřelectvem plnit významné operační úkoly. Jejich množství a kvalita byly zpravidla rozhodujícím faktorem úspěchu při dosahování cílů operací. Účinný boj s tanky o mnoha směrech určoval výsledek nejen boje, ale i operace. **Protitankový boj byl nejdůležitějším úkolem vojsk a vzájemný boj tanků a protitankových prostředků neoddělitelnou součástí bojové činnosti jakéhokoli rozsahu, nejdůležitějším obsahem útočných a obranných operací.**

Nejvýrazněji se projevil protitankový boj v obraně, protože protitankové prostředky byly považovány a používány hlavně jako obranné zbraně. Podmínky obrany umožňovaly co nejvíce použít různé síly a prostředky ničení a kromě toho využívat záтары a překážky v boji s nepřátelskými tanky v útoku. Základem protitankové obrany byly protitankové opěrné body, uzly a rajóny, dělostřelecké protitankové a tankové zálohy, pohyblivé odřady zatarasovací a protitankové záтары. Celkově celý obranný systém, a to jak na taktickém, tak i operačním stupni byl budován ke snížení úderných možností tankových svazků a útvarů v útoku jak

před předním okrajem, tak při vklínění nepřítelů do obrany. To vyjadřovalo ideu tankové nepřekonatelnosti obrany.

Boj s tanky nepřítelů, jako rozhodující faktor úspěchu, měl zvláštní úlohu v útočných operacích. Jeho podstata tkvěla v plnění dvou úkolů:

**1. Ničení tanků v systému protitankové obrany nepřítelů na obranných postave-
ních.**

2. Boj s tanky při odrazení protizteči a protiúderu.

V průběhu palebných přepadů opěrných bodů nepřítelů dělostřelectvem a letectvem na předním okraji a v bližší hloubce byly současně vedeny palebné údery na tanky. Tanky, které si udržovaly bojeschopnost, byly ničeny v průběhu útoku bitevním letectvem, palbou tanků za útoku a protitankovými kanóny. Zkušenosti z protitankového boje v útoku potvrdily nutnost přímého doprovodu tanků v útoku palebnými prostředky. Jejich hlavním úkolem bylo zničit tanky a protitankové prostředky nepřítelů v průběhu boje.

Nejcharakterističtější způsobem ničení záložních tankových uskupení nepřítelů v průběhu útoku bylo jejich ničení palbou dělostřelectva a činností letectva s následnými údery tankových (mechanizovaných) svazků a svazů. V důsledku toho vznikaly v průběhu operace střetné boje a sražení, které nabývaly formy urputných vzájemných bojů tankových uskupení.

K odrazení protiúderu nepřítelů nebyl vyloučen ani přechod vojsk v útoku do obrany. Nutnost takového způsobu činnosti byla podmíněna značnou převahou sil a prostředků nepřítelů na jednotlivých směrech, především tanků a letectva.

V průběhu minulé války byly získány velké zkušenosti z protitankového boje. Jeho obsah a způsoby vedení byly v mnoha směrech závislé na rozvoji protitanko-

vých prostředků. Proti tankům byly používány:

- dělostřelectvo (kanónové, houfnicové, reaktivní, protiletadlové),
- letectvo, zvláště bitevní,
- tanky a SHD,
- speciální protitankové zbraně (protitanková děla a pušky, granáty, miny, ohňomety, zápalné prostředky a dýmy).

Jak vyplývá z výzkumů, největší ztráty nepřátelských tanků (87–92 %) v letech války byly způsobeny palbou dělostřelectva. Přitom hlavní tíhu v boji s tanky nepřítelů neslo protitankové dělostřelectvo. Jeho bojové možnosti neustále narůstaly. Za dobu války se zvětšily ráže protitankových kanónů 1,6–2,2krát a průbojnost střel se zvýšila téměř 5krát. Ráže kanónů středních tanků a SHD dosáhly 85–100 mm a těžkých 122–152 mm. Jestliže tedy první světová válka nastolila jen otázku boje s tanky, pak ve druhé světové válce byla rozvinuta v širokých rozměrech.

Z druhu zabezpečení bojové činnosti vojsk (protitanková obrana) proměnil se postupně boj s tanky v jeden z hlavních úkolů vojsk jak taktického, tak i operačního rozsahu.

Hlavní boj s tanky byl však veden v taktické hloubce obrany v důsledku poměrně malé hloubky palebného působení proti tankům a tankovým uskupením nepřítelů, i když se projevila tendence neustálého narůstání. Tak např. v útočných operacích sovětských vojsk v letech 1941 až 1942 hloubka současného palebného umlčování obrany a ničení tanků nepřítelů v jejím systému dosahovala 1,5 až 2,5 km, v roce 1941 vzrostla na 6–8 km a v roce 1945 na 10–12 km. Zvětšila se tudíž za dobu války více než 4–5krát. Rozšíření boje s tanky vyžadovalo nutnost vést jej do větší hloubky a s velkou účinností, než to umožňovaly prostředky té doby. Řešení tohoto důležitého úkolu bylo možné až v poválečném období v důsledku prudkého rozvoje výzbroje.

V prvních poválečných letech probíhalo zdokonalování dosavadních protitankových prostředků na základě široké motorizace pozemních vojsk a neustálého růstu podílu tanků ve výzbroji. V základech teorie boje s tanky převládaly v té době zásady, které byly prověřeny v průběhu minulé války. To přesvědčivě dokazují zejména zkušenosti z bojové činnosti v Koreji (v letech 1950–1953). V jejím průběhu byl veden boj s tanky převážně

zbraněmi a způsoby období druhé světové války.

V dalších letech probíhal rozvoj prostředků a způsobů protitankové obrany v podmínkách opravdové revoluce ve vojenství, která byla vyvolána vznikem jaderných zbraní a jejich zavedením do armád řady států. Vědeckotechnický pokrok a rostoucí vojenskoekonomický potenciál států měly za následek zvýšení intenzity obnovování prostředků ozbrojeného zápa-

su, vytváření kvalitativně nových druhů výzbroje a vojenské techniky, zdokonalování klasických prostředků boje a značné zvyšování jejich bojových možností.

To všechno znamenalo přechod ke kvalitativně novému období v rozvoji prostředků a způsobů boje s tanky. Zásadní pokrok v rozvoji vojenství značně rozšířil hranice protitankového boje, a to co do délky, tak i co do rozsahu ničení. Dodával mu na charakteru dříve nevidaném. Na základě toho vojenské kruhy Západu došly k názorům na snižování úlohy tanků na bojišti. Celý další vývoj vojenského umění však potvrdil, že tanky nejenže si uchovaly, ale dále upevnilly svou úlohu hlavní úderní síly pozemních vojsk a zbraní, které jsou nejlépe přizpůsobeny k vedení bojové činnosti v podmínkách použití jak jaderných zbraní, tak i klasických prostředků boje. Bojové zkušenosti z lokálních válek potvrdily, že úspěch v útoku a obraně závisí v rozhodné míře nadále na kvalitě a počtech tanků. V jednotlivých válkách je možné sledovat neustálý růst počtu tanků, které se zúčastnily bojové činnosti. Např. v Koreji bylo na obou stranách přibližně 1500 tanků, v arabsko-izraelské válce v roce 1973 již více než 6000. Tanky se staly masovými zbraněmi pozemních vojsk soudobých armád.

Zvýšení počtu tanků ve výzbroji vojsk mělo za následek další rozvoj i protitankových prostředků, což zákonitě zostřilo rozpor mezi nimi.

Studium zkušeností z lokálních válek ukazuje, že rozvoj tanků a prostředků boje s nimi i zvyšování jejich počtů v armádách, v porovnání s minulostí, zesílil jejich vzájemný boj. Nejjasněji se to projevilo v průběhu války na Blízkém východě (v roce 1973), kde bojující strany měly ve výzbroji soudobé prostředky ozbrojeného zápasu. Za dobu 19 dnů bojové činnosti ztratily obě strany až 50 % tanků. Podle hodnocení vojenských specialistů na Západě je to možné porovnat jen s pravděpodobnými hromadnými ztrátami, způsobenými jadernými zbraněmi.

Jedním z hlavních důvodů vysokých ztrát tanků byl neustálý růst účinnosti protitankového boje, podmíněný nebývalým rozvojem (ve srovnání s minulostí) jeho prostředků v důsledku zdokonalování a zvyšování počtů dosavadních a zejména vzniku nových protitankových prostředků, zvláště protitankových řízených střel (PTRS).

PTRS se poprvé objevily v polovině padesátých let jako svědectví stálého rozvoje protitankových zbraní a výsledek hledání nových prostředků boje s velkým

počtem neustále se zdokonalujících obrněných objektů. Našlo se tak řešení problému zvýšení efektivity protitankového boje. Nemohl být řešen jen dalším růstem bojových možností protitankových kanónů. Základem rozpracování kvalitativně nového speciálního vysoce efektivního protitankového prostředku, tj. PTRS, byly v letech druhé světové války zkonstruované kumulativní střely s reaktivním pohonem a současné technické výsledky v oblasti automatizace velení. Bojovou účinností několikanásobně převyšovaly dřívější speciální protitankové prostředky. Ve výzbroji soudobých armád jsou PTRS již druhé generace. Délka střelby a přesnost zásahu PTRS, ve srovnání s protitankovým kanónem, se zvýšily téměř dvakrát. Ve spojitosti s tím se uskutečnila svérázná záměna „vůdce“ protitankového boje. Jestliže v operacích druhé světové války spočívalo těžiště boje s tanky na protitankovém dělostřelectvu, pak např. podle zkušeností z arabsko-izraelské války (v roce 1973) ztráty tanků způsobily: palba PTRS — více než polovinu, palba tanků — do 22 %, letectvo, protitankové miny a další prostředky přibližně 28 %. To byl důvod, proč západní tisk pojmenovával tuto válku jako „válku PTRS proti tankům“.

Stále výrazněji se projevuje také tendence zvyšování možností letectva v boji s tanky na základě specifického protitankového zaměření jeho rozvoje. Novým mohutným prostředkem v boji s tanky, jak to potvrdily lokální války, jsou bojové (protitankové) vrtulníky, které se poprvé objevily ve válce ve Vietnamu v období americké intervence. Později, v sedmdesátých letech, byly v praxi široce používány a staly se vysoce efektivním protitankovým prostředkem. Z bojových zkušeností je známo, že za jeden vzlet je schopen tento vrtulník zničit 2–3 tanky. Počítá se s tím, že tyto bojové možnosti podstatně vzrostou, budou-li vyzbrojeny PTRS třetí generace s laserovou samonaváděcí hlavicí. Všechno to umožní vytvářet speciální vrtulníkové protitankové jednotky a mít v bojové a operační sestavě vojsk kvalitativně nové prvky — vysoce mobilní a účinné protitankové zálohy a pohyblivé odřady zatarasovací na vrtulnících.

Současně s tím dochází k dalšímu rozvoji i jiných leteckých systémů, schopných úspěšně plnit úkoly boje s obrněnými objekty. Např. letouny, vyzbrojeny řízenými reaktivními střelami s autonomními naváděcími systémy, jsou schopny ničit tanky, aniž by zletěly do zóny PVO nepřítele, nebo se v ní zdržují jen mini-

mální dobu. Např. ve válce na Blízkém východě (v roce 1973) bylo 58 řízenými střelami „Maverick“ zničeno 52 tanků. Bojová efektivnost těchto prostředků neustále vzrůstá.

Vznik a rozvoj nových vzdušných prostředků boje s objekty, které jsou chráněny pancéřem, svědčí tedy o celkové tendenci rozlišování sféry protitankového boje, který má v současné době pozemní a vzdušný charakter.

Současné se zvyšují protitankové možnosti dalších bojových prostředků boje. Jestliže např. dálka palby polního dělostřelectva v minulé válce dosahovala kolem 10–15 km, pak v současné době se zvětšila na dvojnásobek. Přitom možnosti polního dělostřelectva k umlčování skupinových a jednotlivých cílů ve srovnání s obdobím konce druhé světové války zvýšily se přibližně 1,5–2násobně. Více než dvakrát se zvětšily bojové možnosti reaktivního dělostřelectva, a to zvýšením přesnosti střelby, zvětšením počtu raketnic, růstu délky palby a používáním kazetových bojových hlavic. Reaktivní systémy salvové palby společně s letectvem se staly základem širokého využívání nového způsobu minování terénu na dálku, který umožňuje s překvapením během několika minut pokládat minové pole na směrech přesunu a manévru tanků i v prostorech rozmístění nepřítelů ve značné vzdálenosti od čáry dotyku. **Použití pozemních a vzdušných prostředků minování na dálku rozšiřuje rámce a možnosti „minové války“, ve které tak jako dříve hlavním objektem zůstává tank.**

Z analýzy zkušeností z lokálních válek a zdokonalování výzbroje armád vyplývá, že charakteristickou tendencí rozvoje prostředků boje s tanky je jejich kvalitativní obnovování a rozšiřování počtů různých druhů protitankových zbraní. Proti tankům a dalším obrněným cílům je dnes možné používat protitankové granátomety a jiné protitankové prostředky pro boj na malých vzdálenostech, protitankové kanóny, bezzákluzová děla, protitankové pozemní a vzdušné raketové komplety, vybavené PTRS, protitankové dělostřelecké řízené střely, letecké pumy a rakety, dělostřelecké a letecké kazety s protitankovými prvky a prostředky ženijní výzbroje — protitankové miny různých druhů a fúgasy. Značné bojové možnosti v boji s tanky mají raketové komplety, dělostřelectvo a letectvo, které jsou schopny používat jak dálnou a klasickou municí.

Dále se zdokonalil i tank jako efektivní protitankový prostředek díky neustálému zdokonalování výzbroje a přístrojů pro řízení palby. Jestliže střední tank

druhé světové války potřeboval na zasažení pevného cíle ve vzdálenosti 1500 m s pravděpodobností zásahu 0,5 třináct výstřelů, pak stejnému tanku padesátých let stačily tři výstřely a soudobému tanku stačí jen jeden. Ze studia růstu palebné síly soudobých tanků, ve srovnání s tanky z konce druhé světové války, vyplývá, že v současné době kanón středního tanku může probít pancéř téměř dvakrát silnější a na vzdálenost čtyřikrát větší než dříve. Objevily se nové tanky s raketovou výzbrojí.

Společnými směry dalšího rozvoje protitankových prostředků v současné době jsou: zvýšení průbojnosti pancéře a rychlosti střelby, manévrovosti a ochranných vlastností, zvětšení délky a přesnosti střelby. Přitom je důležité zvláště zdůraznit stálou tendenci vybavovat prostředky palebného ničení řízenými a samonaváděcími protitankovými střelami (raketami, střelami, minami, pumami, protitankovými prvky kazetových hlavic), které otevírají nové perspektivy dalšího zvyšování účinnosti protitankového boje. Proto se např. v USA pracuje na dělostřelecké řízené střele s laserovým systémem navedení, který zabezpečuje přímý zásah tanku za pohybu prvním výstřelem, na maximální vzdálenost střelby ze zakrytých palebných postavení. Počítá se s tím, že pravděpodobnost zničení cíle takovými střelami ve srovnání s klasickými vzroste několika-násobně.

Výsledky v rozvoji výzbroje vytvářejí základ pro rozpracování principiálně nových perspektivních prostředků skupinového ničení tanků. V současné době se na Západě pracuje na kombinovaných protitankových systémech, jako jsou průzkumné a palebné komplety, které zahrnují vzdušné prvky průzkumu a navedení, různé prostředky ničení (rakety, letouny, reaktivní systémy salvové palby atd.), pozemní prostředky rozdělování cílů, konečně bezprostředné prvky ničení (protitankové minirakety, samonaváděcí miny apod.).

K takovým prostředkům patří např. komplexní protitankový systém, rozpracovaný v USA, který má být zaveden do výzbroje v polovině osmdesátých let.

Technické možnosti radiolokačních vzdušných (leteckých a vrtulníkových) prostředků zjišťování tohoto systému umožňují vést průzkum obrněných cílů na vzdálenost 50–70 km od předního okraje. Skupinové údery na prostory soustředění tanků a jiných obrněných objektů, v závislosti na používaných prostředcích ničení, mohou být vedeny na vzdálenosti od 30 do 200 km. Na kombinovaný proti-

tankový systém jsou kladeny vysoké požadavky efektivního použití: za každého počasí (použití raket, letectva, reaktivní systém salvové palby), úder s překvapením (otevření kazetových bojových hlavnic — nosičů protitankových prvků ničení ve výšce 3—4 km), činnost v reálném časovém rozsahu (vedení úderu na tanky z hlediska jejich možného manévru na základě neustálého sledování objektu a řízení letu raket (nosičů) na konci dráhy letu). Přitom je stanoven úkol vyřadit jednou raketou (nosičem) současně celou tankovou jednotku. Počítá se s tím, že skupinové údery na druhé sledy a zálohy zabráni útočníkovi v možnostech zesilovat úsilí a rozvíjet útok.

Specifika struktury a činnosti nových protitankových systémů podmiňuje nutnost hledat způsoby opatření proti nim: především ničit v systému palebného ničení všechny jejich prvky (na zemi a ve vzduchu) a široce využívat maskování, kolektivní a individuální ochrany tanků v zaujatých prostorech, a to bez ohledu na vzdálenost od čáry dotyku.

Studium soudobých názorů na vzájemný boj tanků a protitankových prostředků svědčí o rostoucím významu boje s tanky.

V útoku, který je pokládán za hlavní druh bojové činnosti, je boj s tanky tak jako dříve jedním z hlavních faktorů úspěchu. Hlavním způsobem přechodu do útoku na rozdíl od minulosti, bude útok s přesunem z hloubky. Proto boj s tanky musí být veden především v systému palebného ničení nepřítele ve všech obdobích činnosti vojsk: za přesunu a rozvíjení, při průlomu obrany a rozvíjení útoku.

Jedním z účinných způsobů boje s tanky v útoku je vedení jaderných úderů na ražony obrany nepřítele a jeho zálohy, zejména tankové. Je složitější dosáhnout vysoké účinnosti ničení tanků při vedení bojové činnosti bez použití jaderných zbraní. V těchto podmínkách, jak to ukázaly bojové zkušenosti z lokálních válek, je nezbytná přísná sladnost při využívání všech palebných prostředků pro boj s tanky, jejich těsná součinnost v bojových sestavách vojsk v útoku.

Velkého významu v obraně nabývá dovedná organizace používání všech protitankových prostředků k odrazení útoku velkého množství tanků. V současné době má obrana jasně vyjádřený protitankový charakter, a to jak v taktickém, tak v operačním měřítku. Jestliže v minulosti bylo hlavním prostředkem protitankové obrany dělostřelectvo, pak základem soudobé

obraně je komplex prostředků boje:

— speciální protitankové prostředky, zvláště PTRS,

— raketové vojsko a dělostřelectvo,

— bojové vrtulníky,

— letouny,

— další prostředky ničení ve spojení s různými zátarasy a dýmem.

Zvýšila se také protitanková odolnost obrany. Jestliže v minulé válce byly základem protitankové obrany protitankové opěrné body, uzly a ražony obrany, pak dnes vzhledem k rostoucímu tankovému nebezpečí musí všechny jejich prvky sestavy mít protitankovou odolnost. Hromadné nasycení vojsk tanky a protitankovými prostředky umožňuje, aby každý opěrný bod a ražon obrany byl v podstatě protitankový.

Důležitým charakteristickým rysem soudobé obrany je narůstání jejich možností bojovat s tanky, zvláště při vedení bojové činnosti s použitím jaderných zbraní. Vojska v obraně mohou v tomto případě nejen odrazit tak jako dříve, ale také zmařit úder značného množství tanků, a tím vytvořit podmínky pro přechod do útoku, což je konečným cílem obrany.

Nebývalá efektivnost ničení tanků jadernými zbraněmi, zvýšení bojových možností klasických prostředků ničení a vysoká úroveň rozvoje speciální protitankové výzbroje zahájily tak kvalitativně nové období v rozvoji protitankového boje. Současně s tím probíhají i změny ve způsobech jeho vedení.

V důsledku hromadného vybavení vojsk novými protitankovými prostředky pro boj na malých dálkách zdokonaluje se tradiční způsob ničení tanků přímou střelbou. V soudobých podmínkách prodělává kvalitativní změny vzhledem k využívání protitankových řízených zbraní, zejména PTRS, které zvýšily délku, přesnost a účinnost střelby na tanky ve srovnání s protitankovými kanóny v minulé válce.

K dalšímu rozvoji a k novému obsahu dochází také ve skupinovém způsobu boje s tanky. Zvýšení účinnosti tohoto způsobu je podmíněno většími palebnými možnostmi klasických prostředků ničení — letectva, dělostřelectva, reaktivních systémů salvové palby, jejich schopností používat samonaváděcí střely k ničení tanků na značné vzdálenosti a plochy, zejména při využívání kombinovaných protitankových systémů. Výsledkem může být nebyvalý skupinový ničivý efekt.

Současně s rozvojem dřívějších způsobů protitankového boje v soudobých podmínkách vyskytuje se také nový způ-

sob spojený s použitím jaderných zbraní. Po vyzbrojení vojsk těmito zbraněmi vzniká efektivně nebývalý způsob boje s tanky, jako je současné a hromadné jejich ničení jadernými zbraněmi. Jestliže se ve druhé světové válce zvětšovaly ztráty tanků po jednotlivých bojích, pak v současné době hromadné ztráty tanků mohou být výsledkem jednoho jaderného úderu, nebo několika úderů klasických prostředků ničení.

Hodnotíme-li rozvoj způsobů protitankového boje a jeho rostoucí úlohu v soudobé operaci a boji v celku, můžeme udělat závěr, že protitanková obrana svým vlivem na charakter bojové činnosti vojsk přerůstá rámec taktiky a stává se důležitým operačním a v řadě případů i strategickým faktorem.

Z komplexního rozvoje tanků a protitankových prostředků vyplývá nutnost pokládat za jeden z hlavních úkolů vedení bojové činnosti jak boj s tanky, tak i s protitankovými prostředky. Jeho řešení předpokládá boj jak s velkým množstvím

obrněných vozidel, tak se speciálními protitankovými prostředky, které se staly trvalými partnery tanků.

Boj s nimi musí být řešen v jednotném systému protitankového boje, protože tanky, protitankové prostředky a bojová vozidla různého určení organizačně splývají a v průběhu bojové činnosti jsou používány v jednotné bojové sestavě. Tak např. základem obrany každého opěrného bodu v poslední válce na Blízkém východě (v roce 1973) byly PTRS a zakopané tanky. PTRS v útoku působily společně s tanky, ničily tanky nepřítele z výhodných postavení na maximálních vzdálenostech a zabezpečovaly rozvinování a jejich útok. Taková činnost zavdala příčinu hovořit o objevení nového bojového systému „tank—protitankový prostředek“.

Charakteristickou celkovou tendencí rozvoje protitankového boje současného období je rozšíření jeho rozsahu, který je spojen s bojem jak s tanky a dalšími obrněnými objekty, tak s protitankovými prostředky.

Analýza vývoje boje s tanky a rozvoje prostředků jeho vedení svědčí o trvalém růstu operačně taktického významu protitankového boje při dosahování úspěchu v soudobých operacích.